

IN MEMORIAM Peter Ribnikar (1925–2018)

10. 10. 2018 smo se na draveljskem pokopališču v Ljubljani poslovili od arhivskega svetnika Petra Ribnikarja. Rojen je bil 30. 7. 1925 v Retnjah pri Križah v občini Tržič na Gorenjskem. Osnovno šolo je obiskoval v Križah in gimnazijo v Kranju. Med okupacijo je bil komaj polnoleten mobiliziran v nemško vojsko in poslan v Grenoble v Francijo. Pred koncem vojne je bil zaprt zaradi svojega odklonilnega stališča do nemštva.

Po maturi leta 1945 je študiral zgodovino in geografijo na Filozofski fakulteti v Ljubljani. Opravil je osemmesečni arhivski tečaj v Dubrovniku, ki ga je pripravil tamkajšnji Inštitut za zgodovino Jugoslovanske akademije znanosti in umetnosti. Leta 1951 je diplomiral in se zaposlil v Osrednjem državnem arhivu Slovenije, danes Arhiv Republike Slovenije. Bil je eden redkih slovenskih arhivistov, ki je do uvedbe študija arhivistike na Filozofski fakulteti v Ljubljani v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja, opravil kakršno koli šolsko usposabljanje za delo v zgodovinskem arhivu. Leta 1953 je opravil strokovni izpit, leta 1963 mu je komisija pri Republiškem sekretariatu za kulturo SRS podelila naziv višji arhivist, leta 1975 je postal arhivski svetnik. Leta 1988 se je upokojil kot pomočnik direktorja republiškega arhiva. Je prvi prejemnik Aškerčevega priznanja.

V arhivu je Peter Ribnikar opravil obsežna temeljna dela za varstvo in uporabo arhivskega gradiva. Uredil je obsežne arhivske fonde, kot so Deželni stanovi za Kranjsko, Reprezentanca in komora za Kranjsko, Ilirski gubernij v Ljubljani, Državno namestništvo in Deželna vlada v Ljubljani, Deželno predsedstvo v Ljubljani, Banska uprava Dravske banovine (s sodelavci), pa zbirke zemljiških knjig, zapuščinskih inventarjev, Collectanea Historičnega društva za Kranjsko, graščinski arhivi Bled, Polhov Gradec, Ostrova in Snežnik, uredil je tudi novejša fonde, kot so Državno tožilstvo, Višje in Vrhovno tožilstvo v Ljubljani, Glavno javno tožilstvo SNOS, Javno tožilstvo LRS do leta 1952, Prezidij Ljudske skupščine LRS 1945–1953, Komisija pri Predsedstvu SNOS za ugotavljanje zločinov okupatorjev in njihovih pomagačev 1944–1946, arhiv Komisije državne kontrole 1950–1952, Planska komisija LRS 1947–1952, in še vrsta drugih fondov je povezana z delom Petra Ribnikarja. To obsežno delo je zahtevalo veliko strokovno znanje, saj je gradivo v navedenih fondih nastajalo od konca 15. do sredine 20. stoletja. Rezultati njegovega dela so povzeti v *Splošnem pregledu fondov Državnega arhiva LRS* (Ljubljana 1960), v *Vodniku po arhivih Slovenije* (Ljubljana 1965), za katerega je Peter Ribnikar pripravil tudi del popisov fondov in zbirk nekaterih drugih imetnikov arhivskega gradiva in v jugoslovanskem vodniku *Arhivski fondi in zbirke v SFRJ - SR Sloveniji*, ki ga je izdala Zveza arhivskih delavcev Jugoslavije (Beograd 1984).

Velike vrednosti je bilo Ribnikarjevo poznavanje fondov za raziskovalce v Arhivu. Vsakemu, ki ni našel zelenih podatkov po vodnikih, inventarjih in drugih arhivskih pomagalih in se je obrnil nanj, je bil pripravljen svetovati in tudi pomagati pri iskanju. Če je bilo treba, je uporabnikom pomagal prebrati in razrešiti stare težko čitljive tekste. Ribnikarjeve pomoči pri branju tekstov, pisanih v gotici, so bili deležni tudi arhivisti, ki so se pripravljali na strokovne izpite.

Delo Petra Ribnikarja je seglo tudi na področje varstva operativnih arhivov pri delovnih organizacijah. Izkušnje s tem delom je dobil že ob prihodu v arhiv, ko je bilo treba ob takratnih številnih reorganizacijah delovnih organizacij reševati njihovo arhivsko gradivo pred izgubo. Treba je bilo nadzorovati škartiranje, ki je bilo pogosto prekomerno in škodljivo. Prav pri tem delu so prišle do izraza tudi Ribnikarjeve osebnostne lastnosti, kot so disciplina, doslednost, vztrajnost, izjemen spomin, ki so zagotovile resnično kakovost tega najbolj odgovornega strokovnega dela. Njegovi zapisniki v dosjejih fondov, ki jih je delal ob obiskih pri ustvarjalcih, so z natančnim popisom stanja omogočali nemoteno

SI AS 135/14, Arhisko društvo Slovenije, Peter Ribnikar pred ploščo, ki govori o turškem vpadu v Cerknico 1472.
Foto: Jernej Kos, 1966.

nadaljnje delo in po desetletjih prevzemanje gradiva v zgodovinski arhiv. Delo v zunanji službi je opravljal do upokojitve in ga s krajšo prekinitvijo tudi vodil. Leta 1978 je v Arhivu tudi formalno prevzel vodenje sektorja za odbiranje, zbiranje in hrambo arhivskega gradiva.

Pri Skupnosti arhivov Slovenije je predsedoval Komisiji za vnaprejšnje izločitvene sezname. Pri Zvezi arhivskih društev Jugoslavije je bil Ribnikar član Komisije za spremljanje in pospeševanje zaščite arhivskega gradiva zunaj arhivov in po ustanovitvi Sveta za koordinacijo dela arhivov SFRJ (1985) član njegove komisije za sistem zaščite arhivskega in dokumentarnega gradiva zunaj arhivov.

Kot dober poznavalec arhivske problematike je sodeloval pri pripravljanju zakonov in predpisov o arhivih ter pri njihovem uvajanju v prakso.

Bil je mentor mlajšim kolegom v domačem arhivu in drugih arhivih, kjer je svetoval in pomagal organizirati zunanjo službo ter tudi sam sodeloval pri njihovem delu. Največ je sodeloval z arhivoma v Kopru in Novi Gorici. Pri Pokrajinskem arhivu v Novi Gorici je bil član komisije za potrjevanje vnaprejšnjih izločitvenih seznamov, ker arhiv ni imel dovolj delavcev, da bi sestavili komisijo. Sodeloval je v procesu izobraževanja delavcev, ki so delali z dokumentarnim gradivom. Na seminarjih, ki sta jih organizirali Delavska univerza in Zveza kulturnih organizacij, je predaval o valorizaciji in odbiranju arhivskega gradiva, urejanju in materialnem varstvu ter arhivski zakonodaji. Napisal je dva priročnika: za dokumentaliste pri društvih in drugih kulturnih organizacijah (1980) in za delavce, ki delajo z dokumentarnim gradivom (soavtor, 1984). V osemdesetih letih je v Arhivu vodil raziskovalno nalogo *Osnove valorizacije arhivskega gradiva za preučevanje republiške uprave od leta 1945 dalje*.

Bil je član Sveta Arhivsko-muzejske službe Univerze v Ljubljani. Od leta 1976 je bil član Komisije slovenskih ekspertov za izvedbo arhivskega sporazuma z Avstrijo iz leta 1923 in Protokola iz leta 1958. Bil je ekspert v III. skupini – Koroški deželni arhiv.

V Arhivskem društvu Slovenije je aktivno sodeloval od njegove ustanovitve. Vključeval se je v akcije ob arhivskih tednih, se udeleževal strokovnih srečanj in zanje pripravil več referatov. Več let je bil član društvenih odborov. Društvo mu je leta 2004 podelilo častno članstvo.

V arhivu je sodeloval pri pripravah razstav: *Družbeni razredi na Slovenskem* (1955), *Dokumenti za zgodovino industrije* (1961), *Slovenščina v dokumentih skozi stoletja* (1971), *Nacionalni in socialni programi pri Slovencih* (1975), *Komunistična partija v Sloveniji 1919–1941 po dokumentih državne uprave* (1979) idr. Sodeloval je pri raziskavah in pripravljal in objavljajl prispevke predvsem s področja svojega dela: *Posestne in gospodarske razmere loško-snežniškega gospostva od XVI. do XVIII. stoletja* (Kronika 1955); *Slovenske podložniške prisege patrimonialnega sodišča Bled* (Ljubljana 1976). Rezultata raziskav v tujih arhivih sta *Vodnik po arhivskem gradivu za Jugoslavijo v Osrednjem državnem arhivu v Pragi* in razprava o slovenskih doktorjih, promoviranih na Karlovi univerzi v Pragi (Zgodovinski časopis 1992). Izjemno delo in nepogrešljivi za raziskave dogajanja pri nas neposredno po prvi svetovni vojni so *Sejni zapisniki Narodne vlade Slovencev, Hrvatov in Srbov v Ljubljani in Deželnih vlad za Slovenijo 1918–1921*. Delo, ki ga je načrtoval že v sedemdesetih letih, je končal po upokojitvi. Izšlo je v treh zvezkih leta 1998, 1999 in 2002. Zanj je prejel Aškerčevo priznanje (2002).

Peter Ribnikar je bil zvest Arhivu Republike Slovenije ves svoj delovni vek. Razgledan, izjemno delaven, vztrajen in natančen je delo opravljal z veliko odgovornostjo in znanjem in je prispeval velik delež h graditvi in ugledu arhiva in arhivske službe. Za svoje delo je poleg priznanj stroke prejel tudi visoko državno odlikovanje red dela z zlatim vencem (1987).